בס"ד
במכשירים שמחוברים לאינטרנט, יש פקודה שמביאה אותנו לאתרים מועדפים, ויש פקודה שמראה לנו את ה"היסטוריה" – האתרים שביקרנו באותה עת. אחת מציג בפנינו היכן הינו רוצים להיות, והאחרת מציג בפנינו היכן היינו בעבר.

פעם בשנה [לפחות] אנחנו מצטווים לערוך חשבון נפש – איפה היינו בשנה החולפת ואיפה היינו רוצים להיות. חשבון נפש זה אינו קל לנו לערוך, ואולי משום כך אנו "מקבלים" חודש ימים פלוס להכנה מראש כדי לחקור את עצמנו ואת מעשינו. החודש הזה מתחיל עכשיו בראש חודש אלול.

ואולי לא בכדי חודש זה נפתח תמיד בקריאת פרשת **'ראה':**
רְאֵה, אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה.
וכן התקופה הזאת מסתיימת בקריאת "רְאֵה" נוספת בספר דברים, בפרשת "וילך" שקוראים תמיד בשבת שובה, בימים הנוראים:
רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת-הַחַיִּים וְאֶת-הַטּוֹב וְאֶת-הַמָּוֶת וְאֶת-הָרָע.
... הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבָחַרְתָּ, בַּחַיִּים--לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ.

הראיה שמדובר עליה כאן אינה כמובן מתייחסת לחוש הראיה הפיזית, אלא למידת ההתבוננות – תראה, תבין. אך לא תמיד ברור מה אנחנו צריכים לראות, להבין.

אנחנו רגילים שמאחרי החושך בוקע אור היום. 12 שנה נכלא יוסף בבור המאסר עד שיצא לאור העולם ולגדלותו. שיעבוד מצרים קודם לגאולה. תענית אסתר קודמת לחג פורים. יום הזכרון ליום העצמאות. כך אנו רגילים.
תולדות ישראל הן מסכת של ערבוב אור וחושך, חושך ואור, וכאשר אנחנו רואים את האירועים, נראים הם לעינינו – "זוהי דרך הטבע". אך חז"ל מלמדים אותנו שלא כן הדברים:
אנחנו אומרים ב**תפילת ערבית**: "ברוך אתה ה' ... אשר בִּדְבָרו מעריב ערבים, ... ובתבונה משנה עתים, ומחליף את הזמנים ... בורא יום ולילה, גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור..." תולדות עם ישראל הם מעין אור וחושך בעירבוביה – לפעמים יותר חושך מאור, לפעמים יותר אור מחושך.

אבל שניהם פועלים על-פי הציווי העליון.

ושמא נחשוש שאין לנו בחירה, מלמד אותנו הרמב"ם בהלכות תשובה פרק ה' הלכה ג':

רשות לכל אדם נתונה: אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק - הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע - הרשות בידו.
אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומות העולם ורוב גולמי בני ישראל, שהקב"ה גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע - אין הדבר כן. אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם, או חכם או סכל, או רחמן או אכזרי, או כילי או שוע, וכן שאר כל הדעות. ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים, אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה.
ודבר זה עיקר גדול הוא, והוא עמוד התורה והמצוה, שנאמר: "ראה נתתי לפניך היום את החיים", וכתיב: "ראה אנכי נותן לפניכם היום", כלומר שהרשות בידכם, וכל שיחפוץ האדם לעשות ממעשה בני האדם עושה - בין טובים בין רעים.

לנו קשה לפעמים להבחין בין השניים – וגם אין אנו מבינים שחושך אינו "רק" העדר אור, אלא בריאה בפני עצמה: "...יוצר אור ובורא חושך..."

מבאר הרב יושה בר סולובייצ'יק, בעל "**בית הלוי**", שבכל דבר בעולם יש סיבה ומסובב. כלומר, יש **הסיבה** הגורמת את הדבר, וקיימת **התוצאה** הנולדת מן הסיבה. בהבחנה המדוייקת מהי הסיבה ומה המסובב **שוררת מבוכה רבה**, ורבים הם הטועים. למשל, אם אדם השקיע כספו בעסק מסויים והרויח ע"י זה רווח גדול, אומר השכל האנושי, שההשקעה היתה הסיבה שממנה נהיה הרווח הגדול. לאמיתו של דבר, **זוהי טעות גדולה**. לא ההשקעה הביאה את הרווח, אלא מן **השמיים** נגזר עליו שירוויח. ואחרי שגזרו כך, **מן השמיים** סובבו את מהלך העניינים בעולם הזה שיבוא אדם זה וישקיע את כספו בעסק מוצלח. נמצא אם כן, **שהמציאות היא ההיפך ממה** שבני אדם רגילים לחשוב. לא העסק הוא **הסיבה** והרווח הוא **המסובב**, אלא הרווח שנקבע מן **השמיים** הוא הסיבה, והעסק הוא המסובב.

יש שמבינים כי כתוצאה ממלחמת העולם הראשונה, האמפיריות הגדולות התפרקו, מזרח תיכון חדש נוצר, ובין יתר ההישגים לתנועה הציונית – הוכרזה הצהרת בלפור. ויש שמבינים את ההיפך. שה' חולל את המלחמה כאמצעי שאומות העולם יבצעו את הצעדים הדרושים לקדם את תכנית הגאולה.

בס"ד
היום, ל' באב, לפני 99 שנה, נפתח הקונגרס הציוני ה-6 בבזל, קונגרס שמוכר כ"קונגרס הבוכים" או "קונגרס אוגנדה", לאחר שתוכנית אוגנדה נתקבלה בה ברוב. ההחלטה נתקלה בפרישה של צירים רבים. שנתיים לאחר מכן, ואחרי פטירתו של הרצל, נדחתה תכנית זו.
באותה שעה היתה קיימת עירבוביה של אור וחושך. לא היה ברור מהי הדרך הנכונה ללכת בה – איזו מן הדרכים תניב פירות של ברכה ואיזו לא.
במבט לאחור, נוכל לומר כי הרוב בחר בדרך הנכונה, אך לא תמיד רוב היהודים בחר בדרך הנכונה. כבר אלפיים שנה אנחנו בגלות בגלל בחירה לא נכונה, מבלי להזכיר בחירות לפני ואחרי חורבן הבית.

ועוד דוגמה – בשבוע החולף, ביום רביעי – כ"ז בחודש מנחם אב – ציינו 44 שנים לפלישת כוחות הצבא של ברה"מ ובעלות בריתה למדינת צ'כוסלובקיה אחרי שהרפורמות של מנהיג המדינה, אלכסנדר דובצ'ק, במה שמכונה "האביב של פראג", היוו איום בעיני המשטר הסובייטי ליציבות האמפיריה הקומוניסטית שלו.

באותם הימים, עבדתי בתור סטודנט בין שנות הלימודים לתואר הראשון שלי במונטראל שבקנדה עם איש שהיה פליט מהונגריה 12 שנה לפני-כן, אחרי שהסובייטים עשו מעשה דומה שם. כיוון שגרנו באותה שכונה, הוא נהג להסיע אותי לעבודה שלנו כל יום, כך שהיינו מבלים שעות בדיון על "ענייני דיומא". הלה ניסה להבהיר לי בשבועות ובחודשים של אותה תקופה של "אביב של פראג" שכל זה מסך עשן. שהסובייטים משחקים עם הצ'כים ומחכים לשעה הנכונה לפעול. וכנגד, עבדכם הנאמן ניסה "להבהיר" לו שאמנם היו מעולם דברים, אך איך שאני רואה את המצב, העולם השתנה, והסיכויים טובים שהניסוי הזה יצליח.
...ואז הגיע אותו בוקר אחרי הלילה הקודם. כשנכנסתי למכוניתו לנסיעה לעבודה, לא יכולתי להחליף איתו מילה. גם הוא, מתוך כבוד למבוכה שלי, לא אמר דבר. מאוחר יותר, בעבודה, הוא שואל אותי: "האם רצית לדעת למה לא דברתי איתך בדרך לעבודה? כי, לפעמים, המלים הן מיותרות. אתה לא צריך להגיד כלום. האמת מדברת בעד עצמה."

וזה אולי המסר שמשה רבינו מנסה להגיד לנו – לכם יש בחירה חופשית. תחליטו באיזו דרך שתרצו. אך דעו לכם, יש דרך שתביא אתכם לברכה ויש דרך שתביא אתכם לקללה ר"ל. יש שמביאה לחיים ויש, לא עלינו, שמביאה אותנו למוות.

אם בתחילת דרכנו לא היה ברור מה קורה אם לא בוחרים נכון, תולדותנו יכולים ללמד אותנו את הלקח הזה. משה מפציר בנו, בתור הנביא שקורא את כל הדורות, שבסופו של הדבר נסכים איתו, או כפי שאמר זאת הקולגה שלי לעבודה: האמת מדברת בעד עצמה.

ואיך להבחין בין האור לבין החושך?

בפרקי אבות - בפרק ב':

רבי אומר, איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם--כל שהיא תפארת לעושיה, ותפארת לו מן האדם.

ומאוחר יותר באותו פרק:
חמישה תלמידים היו לו, לרבן יוחנן בן זכאי;
...אמר להם, צאו וראו איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם. רבי אליעזר אומר, עין טובה; רבי יהושע אומר, חבר טוב; רבי יוסי אומר, שכן טוב; רבי שמעון אומר, הרואה את הנולד; רבי אלעזר אומר, לב טוב. אמר להם, רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם.

Prayer is not a "spare wheel" that you pull out when in trouble, but it is a "steering wheel" that directs the right path throughout.

תורה אינה גלגל ה-spare שמשתמשים בו כדי להיחלץ מצרות, אלא היא היא ההגה שמחזיקים בו כדי לנתב את דרך הנכונה בחיים – דרך הברכה.

הרב ליאור:

בס"ד

פרשתנו פותחת בברכות ובקללות. אומרים חז"ל, שהברכות והקללות שנאמרו בפרשת 'כי תבוא' על הר גריזים והר עיבל, מטרתן להודיע לעם ישראל שהם נכנסים לארץ על מנת לשמור תורה ומצוות. אכן עם ישראל קבל על עצמו במעמד מרשים את כל דברי התורה.כאן בא משה רבנו לומר, שכשם שארץ ישראל מיוחדת לעם ישראל, כך על עם ישראל המיוחד לבנות את בית המקדש, ולא להקריב קרבנות על כל הר וגבעה נישאה כמו הגויים המקריבים לעבודה זרה. אמנם גם אצלנו היו זמנים שהבמות היו מותרות, אבל העיקר הוא בית המקדש. ואכן כך היה, לאחר שעם ישראל נכנס לארץ בזמנו של דוד, נבחר המקום, ובנו שלמה זכה לבנות את בית המקדש. מקום המקדש נתקדש לעולם - קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא - ולכן גם היום עלינו להיזהר בשמירתו ובקדושתו של המקום.מקום המקדש לא התקדש מצד עצמו, אלא על ידי עם ישראל בזמן שלמה המלך. ביהדות אין 'מקומות קדושים' אלא מקום קדוש אחד, שהוא הר המוריה. אמנם ארץ ישראל כולה מקודשת מצד המצוות התלויות בה, אך אין 'מקומות קדושים' מצד עצמם. כמובן, יש לכבד את מקום מנוחתם של גדולי התנאים והצדיקים, אך אלו אינם מקומות קדושים כמו המקדש שטמא וערל אסורים להיכנס בו. בכל הדורות עם ישראל ציפה לבנין המקדש, שהוא דבר מרכזי בהשקפת עולמה של היהדות, כפי שאומר ר' יהודה הלוי ב'כוזרי' שהמקדש הוא הלב של האדם. כמו שבאדם הפרטי הלב הוא איבר שהנשמה תלויה בו, כך המקדש הוא הכרחי לקיומה של האומה הישראלית. חז"ל אומרים שכל דור שהמקדש לא נבנה בימיו, הרי כאילו הוא נחרב בימיו. כלומר, כל דור צריך להוסיף נדבך נוסף לבנין בית המקדש. עוד בדור הקודם, כאשר רוב העם היה בגלות, כשראה ה'חפץ חיים' שמתחילה התעוררות בעם לשוב לארצו, עורר להתחיל בלימוד עניני קדשים. ה'חפץ חיים' חיבר 'ליקוטי הלכות' על קדשים כמו שעשה הרי"ף בשאר ה'סדרים', וזירז את הכהנים ללמוד עניני קדשים וטהרות, שבקרוב יהיו גם למעשה.דוד המלך עשה כל אשר לאל ידו כדי לבנות את בית המקדש, הכין תכניות, אסף חומרי בנין וכו'. אולם רק בנו שלמה המלך זכה לבנותו. גם עלינו מוטל לשאול את עצמנו, מה אנו יכולים לעשות לקידום בנינו של בית המקדש. זכינו במלחמת ששת הימים לשחרר את המקום מידי אויבינו, אך לצערנו הרב הנהגת המדינה לא הבינה את גודל השעה, החמיצה הזדמנות היסטורית להחזיר את ההר לבעלות עם ישראל, והסגירה אותו לידי המחבלים. כלפי חוץ מצהירים שאנו הריבון ויש לנו שליטה בהר הבית, אך למעשה השליטים הם אנשי הוואקף, וכאשר הם משתוללים, מונעים השלטונות שלנו דווקא מיהודים להתקרב אל המקום.. אויבנו חופרים שם כאוות נפשם ומוחקים כל זכר מן העבר של עם ישראל. אמנם היום אין באפשרותנו לבנות את בית המקדש, גם אילו לא היתה מניעה מצד השלטון, מפני שאנו זקוקים לחזרת הנבואה כדי לדעת היכן הוא מקום המזבח, אולם עלינו לפחות לממש את בעלותנו על המקום הקדוש הזה. זו התרומה המינימלית שהדור שלנו יכול לתרום, על מנת שלא נחשב כדור שבימיו נחרב המקדש. יהי רצון שעם ישראל כולו יתעורר לענין הר הבית והמקדש, וכדברי ריה"ל "ירושלים אמנם תבנה כשיכספו לה ישראל תכלית הכוסף."

In this week's Torah Portion, there are three major subjects: finding the right path in life which will be supported by a permanent place for the Temple; the foods we may and may not eat; and, how we deal with the property and money Hashem gave us at the end of the Parsha, Moses reminds the Jewish people of the Jewish Holidays, and I think this ties in with the three ideas mentioned above

When a person makes the right decision to choose the Path of Life (the good path), when he or she celebrate a Jewish Holiday, they should keep in mind that G-d's house is the right place to do so, with the foods G-d allowed us to eat, and by giving the poor, stranger, Levite, widow & orphan all the support they need.

Thank G-d my family is alive and well, but there are many people who are widowed, orphaned, even grieving for a lost child or sibling and in need of an invitation - especially on Shabbat and Holidays, this is when we feel the loss the most. I think this is why our practice is to say Yizkor on the Holidays.

בס"ד

The Torah says: "VESAMACHTA LIFNAY HASHEM ELOKECHA - ATA UVINCHA UVITECHA AVDECH VA'AMATECHA (you should be happy before Hashem - you and your son and your daughter and your slave and maidservant) VEHALEVI... VEHAGGER, VEHAYATOM VEHA'ALMANA (the Levite, the foreigner (stranger), the orphan and the widow)" (Deuteronomy 16, 11) Rashi comments on this: "If you make these four (the latter) happy - I (Hashem) will make your four (the former) happy"!

Tonight we begin the celebration of the new month of Elul - Rosh Chodesh, and this name of the month according to tradition is the acronym for several ideas, in fact they all tie in with the ideas above.

1. ANI LEDODI VEDODI LI - I am to my beloved (Hashem), and my beloved is unto me
2. ISH LE'RE'EHU UMATANOT LA'EVIONIM - one person to their fellow and gifts for the poor
3. ET LEVAVCHA VE'ET LEVAV - your heart and the heart of....

רמב"ם הלכות תשובה ה

הלכה א

רשות לכל אדם נתונה: אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק - הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע - הרשות בידו.

הוא שכתוב בתורה: "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע", כלומר: הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין, שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ, ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע. וכיון שכן הוא "פן ישלח ידו".

הלכה ב

אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומות העולם ורוב גולמי בני ישראל, שהקב"ה גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע - אין הדבר כן. אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם, או חכם או סכל, או רחמן או אכזרי, או כילי או שוע, וכן שאר כל הדעות. ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים, אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה.

הוא שירמיהו אמר: "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב", כלומר: אין הבורא גוזר על האדם להיות טוב ולא להיות רע, וכיון שכן הוא, נמצא זה החוטא הוא הפסיד את עצמו, ולפיכך ראוי לו לבכות ולקונן על חטאיו ועל מה שעשה לנפשו וגמלה רעה. הוא שכתוב אחריו: "מה יתאונן אדם חי" וגו' וחזר ואמר: הואיל ורשותנו בידינו ומדעתנו עשינו כל הרעות, ראוי לנו לחזור בתשובה ולעזוב רשענו, שהרשות עתה בידינו. הוא שכתוב אחריו: "נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה" וגו'.

הלכה ג

ודבר זה עיקר גדול הוא, והוא עמוד התורה והמצוה, שנאמר: "ראה נתתי לפניך היום את החיים", וכתיב: "ראה אנכי נותן לפניכם היום", כלומר שהרשות בידכם, וכל שיחפוץ האדם לעשות ממעשה בני האדם עושה - בין טובים בין רעים.

ומפני זה הענין נאמר: "מי יתן והיה לבבם זה להם", כלומר שאין הבורא כופה בני האדם ולא גוזר עליהן לעשות טובה או רעה, אלא הכל מסור להם.

הלכה ד

אילו האל היה גוזר על האדם להיות צדיק או רשע, או אילו היה שם דבר שמושך את האדם בעיקר תולדתו לדרך מן הדרכים או למדע מן המדעות או לדעה מן הדעות או למעשה מן המעשים כמו שבודים מלבם הטפשים הוברי שמים - היאך היה מצוה לנו על ידי הנביאים "עשה כך ואל תעשה כך", "הטיבו דרכיכם ואל תלכו אחרי רשעכם", והוא מתחלת ברייתו כבר נגזר עליו, או תולדתו

בס"ד
תמשוך אותו לדבר שאי אפשר לזוז ממנו? ומה מקום היה לכל התורה כולה? ובאי זה דין ואיזה משפט נפרע מן הרשע או משלם שכר לצדיק? "השופט כל הארץ לא יעשה משפט?".

ואל תתמה ותאמר: היאך יהיה האדם עושה כל מה שיחפוץ ויהיו מעשיו מסורים לו, וכי יעשה בעולם דבר שלא ברשות קונו ולא חפצו, והכתוב אומר: "כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ"? דע שהכל כחפצו יעשה, ואף על פי שמעשינו מסורין לנו! כיצד? כשם שהיוצר חפץ להיות האש והרוח עולים למעלה, והמים והארץ יורדים למטה, והגלגל סובב בעיגול, וכן שאר בריות העולם להיות כמנהגן שחפץ בו, ככה חפץ להיות האדם רשותו בידו וכל מעשיו מסורין לו, ולא יהיה לו לא כופה ולא מושך אלא הוא מעצמו ובדעתו שנתן לו האל עושה כל שהאדם יכול לעשות.

לפיכך דנין אותו לפי מעשין: אם עשה טובה - מטיבין לו, ואם עשה רעה - מריעין לו. הוא שהנביא אומר: "מידכם היתה זאת" לכם, "גם המה בחרו בדרכיהם" ובענין זה אמר שלמה: "שמח בחור בילדותך... ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט", כלומר דע שיש בידך כח לעשות ועתיד אתה ליתן את הדין.

הלכה ה

שמא תאמר: והלא הקדוש ברוך הוא יודע כל מה שיהיה, וקודם שיהיה. ידע שזה יהיה צדיק או רשע או לא ידע. אם ידע שהוא יהיה צדיק - אי אפשר שלא יהיה צדיק, ואם תאמר שידע שיהיה צדיק ואפשר שיהיה רשע - הרי לא ידע הדבר על בוריו?

דע שתשובת שאלה זו ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, וכמה עיקרים גדולים והררים רמים תלויים בה, אבל צריך אתה לידע ולהבין בדבר זה שאני אומר: כבר בארנו בפרק שני מהלכות יסודי התורה שהקב"ה אינו יודע מדיעה שהיא חוץ ממנו, כבני אדם שהם ודעתם שנים, אלא הוא יתעלה שמו ודעתו אחד, ואין דעתו של אדם יכולה להשיג דבר זה על בוריו. וכשם שאין כח באדם להשיג ולמצוא אמתת הבורא שנאמר: "כי לא יראני האדם וחי", אין כח באדם להשיג ולמצוא דעתו של בורא. הוא שהנביא אמר: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם, ולא דרכיכם דרכי". וכיון שכן הוא אין בנו כח לידע היאך ידע הקדוש ברוך הוא כל הברואים והמעשים, אבל נדע בלא ספק שמעשה האדם ביד האדם, ואין הקב"ה מושכו ולא גוזר עליו לעשות כך, ולא מפני קבלת הדת בלבד נודע דבר זה, אלא בראיות ברורות מדברי החכמה. ומפני זה נאמר בנבואה שדנין את האדם על מעשיו כפי מעשיו, אם טוב ואם רע. וזה הוא העיקר שכל דברי הנבואה תלויין בו.

האביב של פראג

קריקטורה נגד הפלישה הסובייטית ב-1968, המזכירה את שחרור צ'כוסלובקיה מידי הנאצים על ידי ברית המועצות ב-1945

האביב של פראג (בצ'כית: *Pražské jaro*) הוא כינוי לתקופה של ליברליזציה פוליטית בצ'כוסלובקיה שהתחילה ב-5 בינואר 1968 והמשיכה עד 20 באוגוסט באותה שנה, מועד שבו ברית המועצות וחברותיה בברית ורשה (חוץ מרומניה) פלשו למדינה.

הצ'כים והסלובקים הראו סימנים מתגברים של עצמאות תחת הנהגתו של אלכסנדר דובצ'ק. הרפורמות של דובצ'ק בתהליך הפוליטי בצ'כוסלובקיה, שאליהם התייחס כ"סוציאליזם עם פנים אנושיות", לא הציגו שינוי מהיסוד של המשטר הקודם, כמו שהיה בהונגריה בשנת 1956, עת התחולל המרד ההונגרי. חרף זאת הם נתפשו על ידי ההנהגה הסובייטית כאיום על ההגמוניה שלה במדינות מזרח אירופה.

המדיניות של ברית המועצות, על פיה היא כופה ממשל בסגנון סובייטי על מדינות הלוויין שלה, תוך שימוש בכוח במידת הצורך, נודעה בדיעבד בשם דוקטרינת ברז'נייב, על שמו של המנהיג הסובייטי לאוניד ברז'נייב, שהיה הראשון שהצהיר עליה בפומבי, למרות שהיא כבר הייתה בשימוש עוד מימי סטלין. דוקטרינה זו נשארה בתוקף עד החלפתה בדוקטרינת סינטרה תחת מיכאל גורבצ'וב בשנות ה-80.

בס"ד
תקופת הליברליזציה הפוליטית בצ'כוסלובקיה הסתיימה ב-20 באוגוסט 1968, כאשר 200,000 חיילי ברית ורשה ו-2,000 טנקים פלשו למדינה.

הביקורת מצד המערב הייתה חלושה. כותבים המזוהים עם השמאל כמו טאריק עלי טוענים שזה היה בגלל שמדינות המערב ראו בסוציאליזם ההומני והדמוקרטי שאומץ על ידי הצ'כוסלובקים סכנה גדולה יותר לקפיטליזם מאשר הקומוניזם, שכבר איבד מאמינותו עוד לפני 1968. בישראל בפסטיבל הזמר והפזמון של 1969 שר אריק איינשטיין את "פראג" שכתב שלום חנוך בתגובה לפלישה.

לאחר כעשור, האביב של פראג השאיל את שמו לתקופה מקבילה של ליברליזם פוליטי בסין שנודעה בשם "האביב של בייג'ינג".